

ловіків, одна жінка, один чоловік вірогідніше ніж жінка, в трьох випадках стать не визначається. Вік смерті коливається від 25 до 50 років. Найбільше виявлено індивідів віком від 25 до 30 р. На кістках індивідів присутні сліди захворювань і травм. До них належать: травми м'язів, остеомієліт, зубний камінь. Знайдено також ймовірні рештки наконечника стріли у хребці.

Представленість кісток скелету поховань 2018 і 2019 рр. некрополя «Орієнт», залежно від типу поховальної споруди та наявності слідів пограбування є помірною або дуже хорошою. Тоді як збереженість поверхневої пластинки у більшості поховань незадовільна.

На ділянці **Передмістя 2** у 2018 р. виявлено останки 5 індивідів, усі фрагментовані (підняті за списками). Серед них: одна дитина, один чоловік, троє індивідів, стать яких не вдалось визначити. Вік смерті дитини — 4–6 років, вік смерті дорослих коливається від 25 до 45 років. На кістках відзначено помірний розвиток м'язів, в одному випадку

простежено ознаки періостального процесу (запалення).

У 2019 р. на ділянці П 2 знайдено останки 12 індивідів (за 10 списками), серед яких п'ятеро жінок, двоє чоловіків, три дорослих індивіда, стать яких не визначається і дві дитини. Вік смерті дорослих коливається від 20 до 50 років. Найбільше виявлено індивідів віком від 35 до 45 років.

Серед змін на кістках можна відзначити: сліди затримки росту внаслідок метаболічних захворювань у дітей, вікові артропатії, періостоз.

Поверхня кісток з поховань, знайдених на ділянці Передмістя 2 відносно добре збережена, проте представленість кісток у всіх списках складає <25 %.

Окрім кісток, виявлених на зазначених ділянках, нами було досліджено фрагменти черепу чоловіка 20–25 років з розкопок минулих років. На потиличній кістці відзначено удар тупою зброєю, розмір якої складає 3,5 × 1 см. Також простежено запальні процеси у навколоносових синусах й сліди порушення мозкового кровообігу (синустромбоз).

О. Козак, Н. Котова

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОХОВАНЬ XVII – XVIII ст. З НЕКРОПОЛЯ КИРИЛІВСЬКОЇ ЦЕРКВИ

У 2018 р. архітектурно-археологічна експедиція НАН України проводила дослідження в Києві за адресою вул. Олени Теліги, 12, на некрополі Кирилівської церкви. Антропологічні рештки з розкопок передано на антропологічну експертизу. Для первинного дослідження було отримано досить погано збережені фрагменти скелетів 12 осіб (9 поховань і 2 випадкові знахідки фрагментів черепів) з поховань XVII – XVIII ст. Більшість поховань належить молодим жінкам. Тобто, стать у 8 випадках визначено як жіночу,

у трьох — як чоловічу, в одному випадку стать та вік визначити не вдалось. Вік смерті індивідів коливається у межах від 15 до 55 років. Найбільше індивідів померло у віці від 25 до 35 років.

М'язовий рельєф на кістках посткраніального скелету в середньому розвинений слабо. У старших вікових групах спостережені прогресуючі дегенеративні зміни в суглобах. У жінок патологій майже не виявлено. Ентеосопатії, зокрема травми реберно-ключичної зв'язки, знайдені у чоловіків.